

ARCHAEOLOGIA BELGICA

232

VARIA I

BRUSSEL

1980

ARCHAEOLOGIA BELGICA

VARIA I

De Cathemmote te Dudzele
De Romaanse Sint-Walburgakerk te Veurne

AE05373

ARCHAEOLOGIA BELGICA

Dir. Dr. H. Roosens

Studies en verslagen uitgegeven door de
Nationale Dienst voor Opgravingen
Jubelpark 1
1040 Brussel

Etudes et rapports édités par le
Service national des Fouilles
Parc du Cinquantaire, 1
1040 Bruxelles

© Nationale Dienst voor Opgravingen

D/1980/0405/11

ARCHAEOLOGIA BELGICA

232

VARIA I

BRUSSEL
1980

Avant-propos

Une première livraison des VARIA sort aujourd'hui dans la série des *Archaeologia Belgica*. Les études et rapports de volume réduit n'avaient jusqu'ici pu trouver de cadre adéquat dans les éditions existantes. Les VARIA rassembleront les courtes contributions exclues à la fois du *Conspectus* réservé aux notices du rapport annuel des fouilles et, à la fois, des livraisons habituelles des *Archaeologia Belgica* couvrant les études plus exhaustives. Ainsi sous un titre unique seront regroupées les diverses options de recherches adaptées aux nécessités du Service. Le personnel et les collaborateurs du S.N.F. auront désormais la possibilité de présenter, avec la promptitude souhaitée, quelques pages sur l'un ou l'autre aspect de leurs recherches.

Les VARIA contribueront à mieux faire connaître les activités multiples et soutenues du S.N.F. J'espère qu'ils trouveront bon accueil et estime dont jouissent déjà les *Archaeologia Belgica* dans notre pays comme à l'étranger. Je remercie tous ceux qui consacreront leurs efforts à la réussite de ces nouveaux volumes.

Ter inleiding

Hiermede verschijnt in de reeks *Archaeologia Belgica* een eerste aflevering onder de algemene benaming VARIA. Wegens de noodwendigheden van de Dienst was het nodig naar een aangepaste vorm van publicatie uit te zien voor kleinere opgravingsverslagen en studies. Naast het jaarverslag — *Conspectus* — met de korte berichten en naast de gewone afleveringen van *Archaeologia Belgica*, die één bepaald onderwerp uitvoeriger behandelen, behelzen de VARIA twee of meerdere korte bijdragen over de werkzaamheden van de N.D.O. Aldus blijft de eenheid van de algemene reeks gehandhaafd en wordt tevens aan het personeel en aan de medewerkers de mogelijkheid gegeven ook minder omvangrijke verslagen en studies geregeld te laten verschijnen.

De VARIA zullen er toe bijdragen de werking van de N.D.O. snel en doelmatig kenbaar te maken. Wij verhopen dat de waardering die onze reeks *Archaeologia Belgica* in binnen- en buitenland geniet, ook op de VARIA moge overgaan. Mijn oprechte dank aan allen die aan deze nieuwe afleveringen meewerken.

H. Roosens
Directeur

J. DE MEULEMEESTER

DE CATHEMMOTE TE DUDZELE

Het Cathemsite wordt gevormd door een mote en een tweeledig voorhof, beiden omgeven door nog zichtbare grachten. Het beslaat een oppervlakte van ca. 150 m bij 110 m. De mote zelf heeft een doormeter van ca. 40 m, en 50 m wanneer de cirkelvormige gracht wordt bijgeteld. De hoogte van de mote ten overstaan van deze deels dichtgeslibde gracht bedraagt ca. 2,30 m. Ten zuiden en ten westen doen de grachten van het site nog steeds dienst (fig. 2, 7 en Pl. I).

De Cathemmote ligt in het noordelijk deel van Dudzele (stad Brugge); dit deel van het polderlandschap ligt in de uitbreidingszone van het Zeebrugse havengebied (fig. 1). Het site verdwijnt in de loop van 1980 onder 4 m hoge opspuitingen. De N.D.O. vatte daarom het plan op om tijdens een zestal weken (juni-juli 1979) een noodopgraving op deze mote uit te voeren. Voordien werd door de Vereniging voor Kulturele Milieuzorg, o.l.v. J. Depuijdt een proefopgraving uitgevoerd (augustus 1975). Dit onderzoek omvatte een sondering van het moteplateau en een doorsnede door de gracht. De heer Depuijdt stelde ons een verslag van dit proefonderzoek ter beschikking.

Bij onze eigen opgravingen werd de mote omzeggens volledig onderzocht; op het voorhof bleven de opgravingen echter beperkt. Deze noodopgravingen waren onmogelijk geweest zonder de medewerking van een aantal personen en instellingen. Het lijkt ons hier dan ook de aangewezen plaats voor een woord van dank:

- In de eerste plaats danken wij de heer Burgemeester en de heren Schepenen van de stad Brugge voor hun administratieve medewerking. De herhaalde tussenkomsten van de stadsarcheologische dienst, o.l.v. H. De Witte, hebben de opgravingen op administratief en technisch vlak in aanzienlijke mate vergemakkelijkt. Stadslandmeter J. De Gendt was ons behulpzaam bij de preliminaire opmetingen.
- De Hoofdingenieur van Bruggen en Wegën, Dienst der Kust, ir. P. Kerckaert, verschaftte de toelating tot opgraving.
- De heer H. Fevery, pachter, maakte het terrein toegankelijk.
- De heer M. Celis hielp bij de dagelijkse leiding en prospecties in de omgeving.
- Mevrouw F. Piette-Roloux en de heer C. Dupont stonden in voor het verzorgde tekenwerk.
- De leden van de beheerraad van het Nationaal Centrum voor Oudheidkundige Navorsingen in België gaven ons de toelating om, in het kader van onze studie der moten in het graafschap Vlaanderen, dit terreinonderzoek uit te voeren.

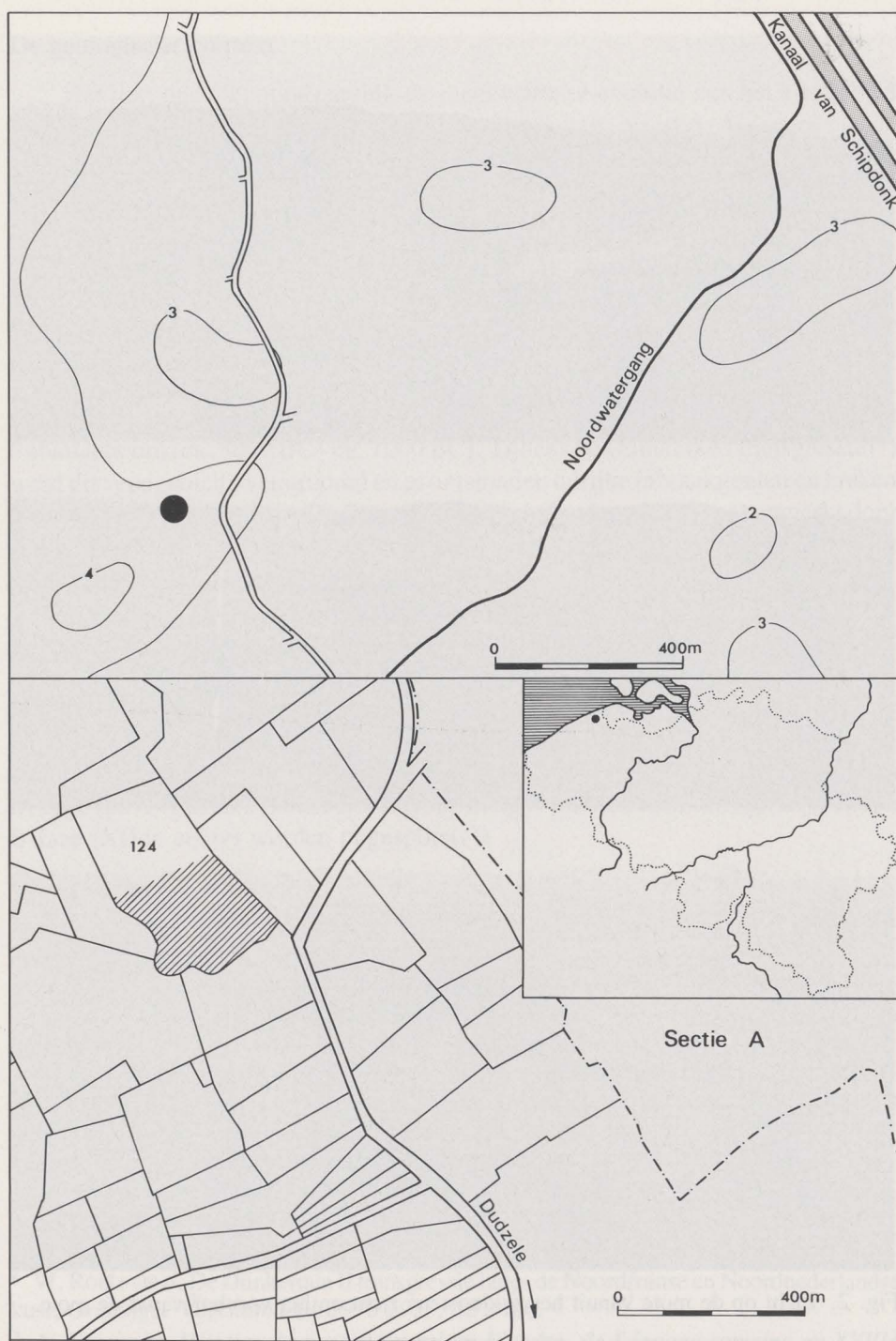

Fig. 1. Lokalisatie op de militaire kaart en op het kadasterplan van Popp.

Fig. 2. Zicht op de mote vanuit het zuidoosten; zicht op het voorhof vanaf de mote.

De geologische context

Het lijkt ons niet noodzakelijk de jongkwartaire evolutie van het kustgebied binnen het kader van dit verslag uitvoerig te bespreken. Naast de gegevens van de bodemkaart en van enkele recente studies⁽¹⁾ beschikken we hiervoor immers over de degelijke synthese van H. Thoen, die bovendien het geheel vanuit een archeologisch standpunt behandelde⁽²⁾. Toch wensen wij kort enkele feiten in herinnering te brengen, teneinde de resultaten van dit onderzoek duidelijker te kunnen plaatsen.

Zoals Thoen terecht opmerkt⁽³⁾ moet de opbouw van de kust worden beschouwd als een afwisselend systeem van om beurten mariene afzettingen tijdens de transgressies en vorming van veen tijdens de regressiefazen. De voor het onderzoek te Dudzele van belang zijnde opbouw begint met het oppervlakteveen, waarvan de vorming hoofdzakelijk te dateren is in het Subboreaale en tot in het Subatlanticum (ca. 3000 BC - ca. 1000 BC). Tijdens de Duinkerke I transgressie⁽⁴⁾ werd dit veengebied overstromd en er ontstonden talrijke inbraakgeulen en kreken (ca. 500 BC - ca. 100 BC). De Romeinse tijd is in het kustgebied gekenmerkt door een aanvankelijke regressiefaze, waarbij de terugtrekkende zee plaats liet voor bewoning. Thoen kon uitmaken dat de bewoning hervatte vanaf ca. 70 AD⁽⁵⁾. Rond ca. 300⁽⁶⁾ brak de zee echter weer door de duinengordel heen en overstromde het ganse gebied dat aktueel de polders uitmaakt. Tijdens deze D2 overstromingen werd gans het gebied opnieuw doorsneden door een krekensysteem. Rond ca. 550⁽⁶⁾ trok het zeewater terug om pas in het begin van de XIde eeuw weerom de kustvlakte te overstromen. Naast de doorbraak in het mondingsgebied van de IJzer lag de belangrijkste overstromingszone ten Noorden van Brugge (de Zwinstreek); deze D3 overstromingen kunnen er in een A (XIA) en een B-faze (XIId eeuw) worden opgesplitst⁽⁷⁾.

¹ J.B. AMERICKX, *Bodemkaart van België, Verklarende tekst bij het kaartblad Heist IIW*, Gent 1954, 10-24; R. TAVERNIER-J. AMERYCKX, *Côte, Dunes, Polders, Atlas de Belgique, Planche 17*, Comité national de Géographie, Bruxelles, 1970; A. OZER, *La morphologie des polders. Les dépôts cotiers holocènes, Géomorphologie de la Belgique. Hommage au professeur P. Macar*, Liège, 1976, 17-27.

² H. THOEN, *De Belgische kustvlakte in de Romeinse tijd*, Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Klasse der Letteren, Jaargang XL, nr. 88, Brussel, 1978, 31-45.

³ *Ibid.*, 35.

⁴ Duinkerke I = D1, Duinkerke II = D2, Duinkerke III = D3
Halve eeuwen worden aangegeven met A en B; kwarteeuwen met a, b, c en d.

⁵ *Ibid.*, 39.

⁶ W. ROELEVELD, *De Duinkerke II transgressie langs de Noordfranse en Noordnederlandse kust, Groningse Volksalmanak 1976-1977*, 151-160.

⁷ A. VERHULST, *Histoire du paysage rural en Flandre, de l'époque romaine au XVIIIe siècle*, Bruxelles, 1960, 35-50; N. PANNIER, *De datering van de Duinkerke III/B-transgres-*

De Cathemmote ligt in dit gebied van de polders, dat tot het Middelland behoort, t.t.z. gronden die door de D1, D2 en D3 overstromingen werden overspoeld. De oppervlaktelaag wordt er gevormd door D3A afzettingen; de D3B overstromingen werden immers buiten dit gebied gehouden door de aanleg van de Evendijk, de Kalveketedijk, de Bloedlozendijk en de Krinkeldijk.

Wijzen we tenslotte nog op een belangrijk aspect van landschapsvorming, namelijk de inversie van het reliëf: door ontwatering en de daaraangekoppelde inkrimping van de oppervlaktelagen zijn de oorspronkelijk lager gelegen krekken, uitgeschuurd in de veen- en kleilagen, kreekkruggen gaan vormen tussen de poel- of komgronden. De klei en het veen van deze oorspronkelijk hoger gelegen zones zijn aan grotere inkrimping en daaropvolgende inklinking onderhevig dan de met zand gevulde krekken. Bij de inplanting van de bewoning werd vermoedelijk ook rekening gehouden met het verschil tussen drogere kreekkruggen en nattere poelgronden⁽⁸⁾.

De Romeinse archeologische context

Het Subboreale oppervlakteveen (fig. 4, a) werd op het site deels doorbroken door een kreek. De zandvulling van deze kreek (fig. 4, b) dagzoomt in de zone van het voorhof; onder de mote is het veen nog in situ aanwezig. Langs de randen van de kreek en over de rest van het site vinden we latere kleiafzettingen. Langs de westelijke kreekrand werd tussen het kreekzand en de kleiafzettingen een veenbandje van enkele cm dik vastgesteld (fig. 3 en 4, h). In deze veenband werden Romeinse scherven *in situ* aangetroffen. Het werd dan ook meteen duidelijk dat de kreek een D1 kreek betreft. In dit gebied lagen ten andere actieve D1 krekken⁽⁹⁾. De kleiafzettingen langs de rand van de kreek, boven de veenband, hebben een D2 (fig. 4, c) en de recentere een D3A (fig. 4, d) oorsprong. Ook Thoen stelde op andere plaatsen in de kuststreek de mogelijkheid van bewoning en van een begroeiingshorizont op D1 vast⁽¹⁰⁾. Ook onder de mote werden aan de top van het D1 zand enkele Romeinse scherven teruggevonden. Enkele pogingen om de top van de D1 over een grote oppervlakte vrij te leggen mislukten door het te snel stijgend grondwater, dat instorting van de opgravingsputten tot gevolg had.

Het materiaal omvat een fragment van zogenaamd kustaardewerk⁽¹¹⁾ en een

sie en het dijksysteem ten noorden van Brugge, *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent*, N.R. 24, 1970, 113-126; M.K.E. GOTTSCHALK, *Stormvloed en rivieroverstromingen in Nederland. I. De periode vóór 1400*, Assen, 1971.

⁸ Cf. *infra*.

⁹ H. THOEN, 59.

¹⁰ *Ibid.*, 39.

¹¹ Te vergelijken met THOEN, *id.*, 179 en vv.

Fig. 3. De rand van de D1 kreek op het voorhof.

scherf van een geverniste beker type *Gose 197*, vermoedelijk een Castor-beker uit IId⁽¹²⁾ uit de veenlaag tussen D1 en D2; verder scherven van een Oostgallische IIde eeuwse *Drag. 18/31*⁽¹³⁾ uit de top van het D1 zand onder de mote. Tenslotte kwamen nog enkele fragmenten van een Centraalgallische IIde eeuwse *Drag. 37*⁽¹³⁾ uit de opwerpingslagen van de mote.

Alles wijst er dus duidelijk op dat er op of in de onmiddellijke omgeving van het Cathemsite Romeinse bewoning heeft plaats gevonden op het einde van de IIde eeuw. Rond ca. 300⁽¹⁴⁾ werden in dit gebied de bewoningsmogelijkheden afgebroken door de D2 overstromingen.

De middeleeuwse context

De sporen

Na de vroegmiddeleeuwse regressie werd het gebied in XIA opnieuw overstroomd. Het site werd echter niet bewoond in de vroege Middeleeuwen. Tussen de D2 en de D3A afzettingen werd geen enkel bewoningsspoor vastgesteld, noch onder vorm van een structuur, noch onder vorm van materiaal.

Boven de D3A werden de mote en het voorhof aangelegd en met grachten omgeven. Het voorhof werd niet opgehoogd. Het zand van de kreekvulling

¹² E. GOSE, *Gefäßstypen der römischen Keramik im Rheinland*, Köln, 1976, 17 en Tafel 13; THOEN, id., 176.

¹³ E. ETTlinger-R. STEIGER, *Formen und Farbe römischer Keramik*, Augst, 1971, tafel 1.

¹⁴ W. GROENEVELD, id., 159.

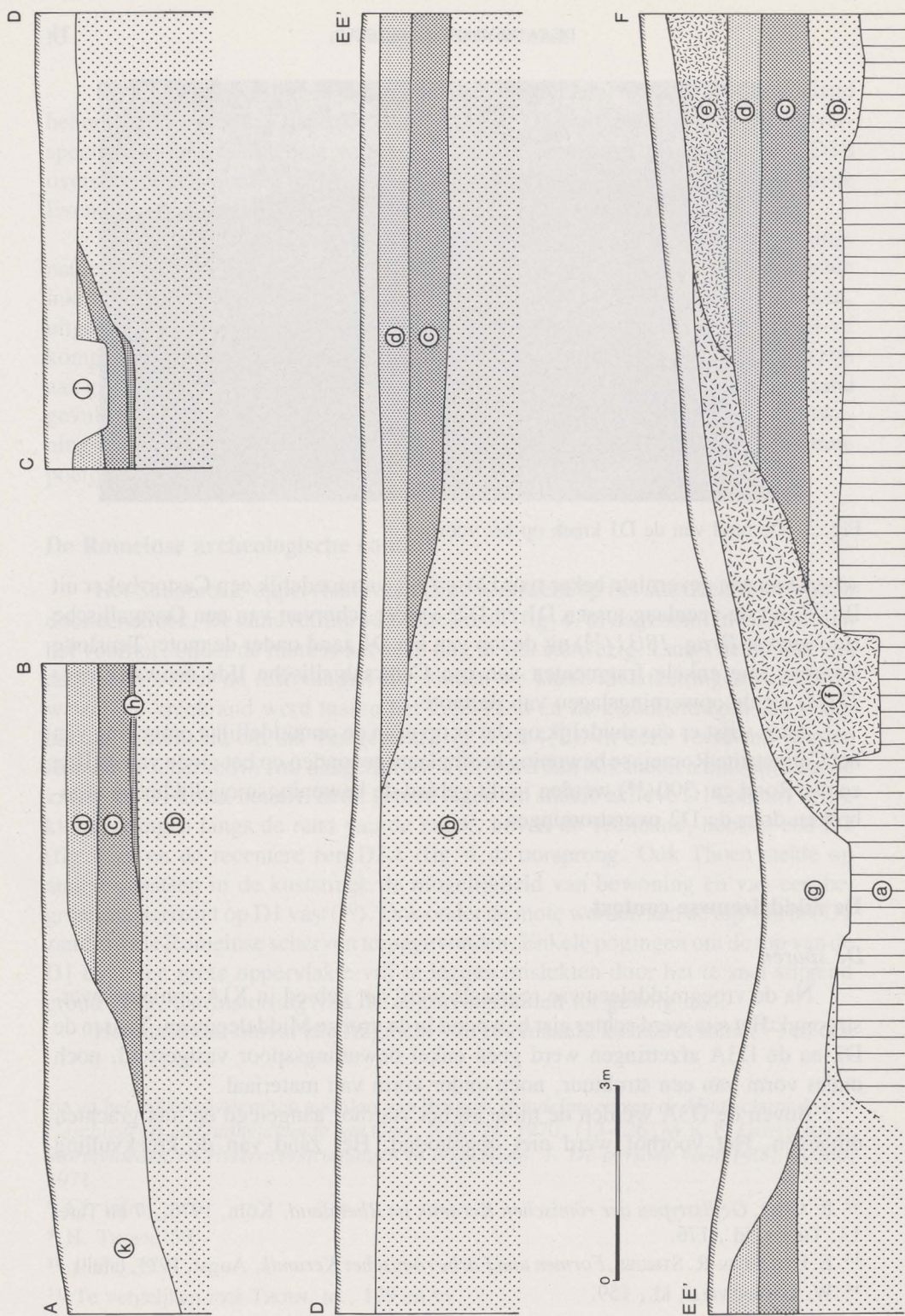

Fig. 4. Doorsnede door de mote en het voorhof. Legende verklaard in de tekst.

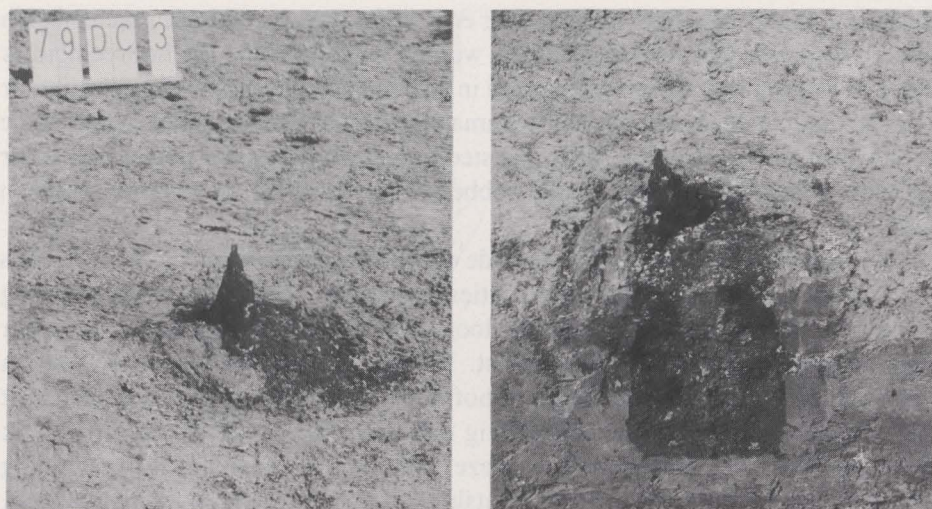

Fig. 5. De zuidoostelijke hoekpaal in grondplan en doorsnede.

dagzoomt in deze zone; het voorhof ligt volledig bovenop deze kreekrug. De mote daarentegen werd duidelijk opgehoogd (fig. 4, e); ze werd juist buiten de kreek opgeworpen. De top van de mote ligt ongeveer 2 m boven het D3A oppervlak. De gracht (fig. 4, f) doorsnijdt de D3A en D2 lagen met een hellend profiel; in de D1 en het onderliggend veen is hij echter vertikaal uitgegraven. Het aldus dieper liggende deel van de gracht is 2 m breed; ten overstaan van de top van de mote ligt de vlakke bodem 4 m diep. De oorspronkelijke breedte van deze gracht lag rond de 10 m. Deze gracht slibde dicht en werd vervangen door een nieuwe, waarvan het in de turf uitgegraven deel 50 cm minder diep en breed werd uitgehaald. Deze gracht (fig. 4, g) omsluit en oversnijdt de oudere, die onder de uitbreiding van de mote kwam te liggen. De jongste gracht was eveneens 10 m breed.

Op de mote zelf werden drie paalgaten ontdekt (Pl. I). Van het zuidwestelijk paalgat kennen we enkel de lokalisatie en de diepte (– 75 cm t.o.v. het vast punt). Het zuidoostelijk paalgat (fig. 5) had een doormeter van 30 cm; de rechthoekige paal mat 20 cm bij 15 cm en had een vlakke onderzijde, die op – 115 cm diepte was ingeplant. Van het noordwestelijk paalgat was enkel de onderzijde bewaard; de doormeter bedroeg 35 cm; de paal was niet bewaard; de paalkuil was tot – 70 cm uitgegraven. Deze paalgaten vormen op het moteplateau de enige archeologische sporen. Er kan echter wel een vierde paal geweest zijn, waarvan de resten door erosie in de humuslaag kunnen zijn opgenomen. Bij interpolatie van een vierde paal kan dan mogelijk een rechthoekige konstruktie van ongeveer 7 m bij 4 m worden verondersteld (Pl. I). Het gaat hier dan om de vier hoekpalen van een houten konstruktie, die verder uit groundbalken en een plankenwand kan hebben bestaan. Het is aanvaardbaar dat bij het afbreken van het gebouw ook de groundbalken werden weggenomen en zodoende elk spoor verdwenen is. Het gebruik van

baksteen is echter niet uit te sluiten, daar er in de humuslaag en in de grachten toch enkele verspreide baksteenfragmenten werden aangetroffen. De hoeveelheid is echter zo beperkt dat indien de baksteen in grote hoeveelheid zou zijn gebruikt, er toch een totale recuperatie van het steenmateriaal moet hebben plaats gehad bij de afbouw van de konstruktie. Deze baksteenfragmenten kunnen echter een meer bepaalde konstruktieve aard gehad hebben, zoals b.v. bij de uitbouw van een haard.

De opgraving op het voorhof leverde enkel een afvalkuil op (fig. 4, j). Er was geen enkele aanduiding van konstrukties aanwezig. Wel moet men rekening houden met de centrale plaats van de doorsnede. De gebouwen zullen wel meer langs de randen ingeplant zijn geweest. Merken we nog op dat op het terrein merkbaar is dat de randen van het voorhof een walvormige ophoging dragen. Dit heeft echter te maken met het regelmatig uitkuisen van de nog steeds in gebruik zijnde grachten; een doorsnede door deze ophoging gaf geen enkele aanduiding voor een oude konstruktie; ze bestaat uitsluitend uit slibmateriaal uit de grachten, dat het oude grachtprofiel (fig. 4, k) wijzigde.

Het materiaal

De vondsten uit de oudste gracht zijn afkomstig uit de bovenste vullingslagen. In de centrale uitgraving werd geen materiaal gevonden. We kunnen ervan uitgaan dat het materiaal de eindfase van het vullingsproces van deze gracht vertegenwoordigt. De meerderheid van het materiaal bestaat uit reducerend gebakken aardewerk: kogelpotten (fig. 6, 1), kommen (fig. 6, 2-5) en een tuitpot waarvan de tuit op de rand zelf is ingeplant (fig. 6, 6); speciaal te vermelden is tevens het randfragment (fig. 6, 7) van een Paffrath-kogelpotje¹⁵). Het oxyderend gebakken aardewerk is slechts vertegenwoordigd door enkele fragmenten, waaronder de tuit van een kan met verspreide stippen van loodglazuur (fig. 6, 8) en een stuk van een teil (fig. 6, 9). Het importaardewerk betreft verder enkele fragmenten van rood beschilderd aardewerk (fig. 10-11) te vergelijken met periode I materiaal uit Nederlands-Limburg¹⁶) en te dateren in XIIB.

In de jongste gracht lag het materiaal verspreid over de oeverhelling aan binnen- en buitenzijde van de gracht. De centrale uitgraving bevatte geen materiaal. Ook hier bestaat de overgrote meerderheid uit scherven afkomstig van reducerend gebakken aardewerk: een fragment van een steelpan (fig. 6, 12), verder kook- en voorraadpotten (fig. 6, 13-15) en kommen of teilen (fig. 6, 16-17). Het aanzienlijk minder vertegenwoordigde rood aardewerk omvat eveneens kook- en

¹⁵ Te vergelijken met J.A. TRIMPE BURGER, *Onderzoekingen in vluchtbergen, Zeeland, Berichten R.O.B.*, 8, 1957-1958, 136; J.G.N. RENAUD, *Middeleeuwse ceramiek*, Den Haag, 1976, 24 en 31.

¹⁶ A. BRUIN, *Die mittelalterliche keramische Industrie in Südlmburg, Berichten R.O.B.*, 12-13, 1962-1963, 362, fig. 7.

Fig. 6. Het vondstenmateriaal. Sch. 1/3.

voorraadpotten (fig. 18-19), kommen of teilen (fig. 6, 20) en pannen (fig. 6, 21). Het importmateriaal omvat uitsluitend een randfragment van een Siegburgbeker of -kan met groene glazuur. Het geheel kan in de XIVde-XVde eeuw worden geplaatst. Rekening houdend met de totale context van het site gaat onze voorkeur echter naar een datering in de XIVde eeuw.

Vermelden we tenslotte nog een mes (fig. 6, 22) gevonden in de bouwlaag op het moteplateau. Het is een ijzeren mes met plaatangel, twee benen heften, een heftbeschermer en een kap, die evenals de nagels uit ijzer zijn vervaardigd. Naar het type kan het in de XVde eeuw worden geplaatst¹⁷. De vraag of het echter met de bewoningsfase van de mote zelf iets te maken heeft is niet te beantwoorden.

¹⁷ J. BAART e.a., *Opgravingen in Amsterdam*, Amsterdam, 1977, 329, afb. 622-623.

Besluit

Zoals hoger gesteld moet de eindfase van het vullingsproces van de jongste gracht in XIIB liggen. De D3A overstromingen hadden plaats in XIA. Tussen het opwerpen van de mote en het einde van de overstromingen, t.t.z. tussen de basislaag van de mote en de top van de D3A werd geen bodemvorming vastgesteld. We moeten er dan ook vanuit gaan dat in de periode XIB-XIIA de mote en de gracht werden aangelegd en mogelijks zelfs kort na het einde van de D3A. Het uitbreiden van de mote en de aanleg van de nieuwe gracht stellen wij rond 1200. Hoogstwaarschijnlijk was het veel eenvoudiger een nieuwe gracht uit te graven dan een dichtgeslibde opnieuw uit te halen. Of het dichtslibbingsproces te wijten is aan slecht onderhoud of een gevolg is van een éénmalig proces kon niet worden uitgemaakt. Evenmin was het ons mogelijk te bepalen of het hernieuwd aanleggen van de gracht te maken had met een wijziging in het woonpatroon of de bewoningsgeschiedenis van de mote. Onderzoek van de historische bronnen zou hier misschien een uitsluitsel kunnen geven.

De structuur en de uitbouw van het site en van de grachten verschaffen ons enkele interessante gegevens; ze kunnen vergeleken worden met recent onderzoek in de westelijke kustpolders⁽¹⁸⁾. Het gaat hier duidelijk om een bewust opgehoogd site, althans wat de mote betreft: het opperhof moet de residentiële gebouwen hebben gedragen; op het niet opgehoogde dubbele voorhof daarentegen zullen de bedrijfsgebouwen hebben gestaan. Het was niet mogelijk uit te maken of de twee delen van het voorhof al dan niet terzelfdertijd werden aangelegd. De gracht vormt naast de ophoging het tweede kenmerkend onderdeel van dit site. Zoals in het poldergebied van Veurne-Ambacht, blijkt ook in de polder ten noorden van Brugge dezelfde werkwijze te gelden bij de aanleg van de gracht: lichthellende oevers met een centrale inzinking, die vertikaal in het veen is uitgegraven en een vlakke bodem heeft⁽¹⁹⁾. Ook hier heeft men blijkbaar bewust gekozen voor een natte gracht: het site ligt niet op het droge zand van de kreek, maar juist ernaast op de natte klei-op-veen bodem van de komgrond, waar het doorbreken van de veenlaag betekende dat men gegarandeerd water in de gracht rond de mote zou hebben. De statussymbolische betekenis van deze gracht, zoals vooropgesteld voor Veurne-Ambacht, lijkt ons in dit geval evenzeer aanvaardbaar. Toch kunnen gezien de vroege inplanting⁽²⁰⁾ hier ook andere elementen hebben meegespeeld, o.m. ver-

¹⁸ F. VERHAEGHE, De laat-middeleeuwse bewoning te Lampernisse en omgeving: het archeologisch onderzoek, *Gedenboek Nikolaas Zannekin 1328-1978, Diksmuide*, 1978, 30-64.

¹⁹ *Ibid.*, 38-40.

²⁰ XI-XIIIe eeuw tegenover laatmiddeleeuws in Veurne-Ambacht.

Fig. 7. Overzicht van het site met de mote (a), het tweeledig voorhof (b-c) en de huidige Cathemhoeve (d).

dediging — alleen de gracht rond de mote was in het veen uitgegraven en dus waterrijk. Als een van de vroegste sites in het na de D3A ontstane schorregebied⁽²¹⁾ ontstaat Cathem in een periode waarin het systeem van de feodale sites, met hun opgehoogde mote (militair) en eventueel opgehoogd neerhof (ambachtelijk karakter), in Vlaanderen volop in de mode is. Het gaat hier dan niet zozeer om de reminiscentie van een bepaalde traditie. Het betreft eerder de werkelijke uitbouw van een landelijk site, dat waarschijnlijk de kern vormt van een nieuw domein. Als voorbeeld gelden de feodale motes met hun militaire, residentiële en ambachtelijke karakteristieken, maar tevens met hun statussymbolische betekenis van „gezag afdwingen in een gebied”. In Dudzele verschenen naderhand een twintigtal opgehoogde sites⁽²²⁾. Het is niet meer te controleren of zij allen dit karakter vertoonden, daar er slechts vier bewaard zijn gebleven; alleen Cathem en het site genaamd „Kasteelken” (Dudzele-dorp), hebben een duidelijke mote-en-voorhof structuur.

²¹ W. WINTEN, De ontwikkeling van Dudzele. Historisch-geografische schets van een poldergemeente, *Rond de Poldertorens*, IX, 1967, 14.

²² *Ibid.*, 27-34 en kaart.

Het site van de Cathemmote, ontstaan in XIB-XIIA, was dus reeds verlaten in de XIVde-XVde eeuw. Het Cathemhof werd overgebracht naar een ongeveer 400 m meer westwaarts gelegen site (fig. 7). De reden hiertoe kon niet uit de archeologische context worden achterhaald. In het gebouwenbestand van de huidige hofstede zitten XVIIde eeuwse elementen⁽²³⁾; de overbrenging geschiedde dus zeker vóór die tijd. Mogelijks houdt het wel verband met een veranderende mode ten gevolge van het steigend aantal nieuwe, niet omwalde, hoeven, die in latere perioden op de droge kreekkruggen ontstaan⁽²⁴⁾. Ook het nieuwe Cathem ligt immers volledig op een zandrug.

²³ L. DE Vlieghe, *De Zwinstreek*, Kunstpatrimonium van West-Vlaanderen 4, Tielt, 1970, 45, nr. 24.

²⁴ W. Wintein, id., 18-19.